

РЕЦЕНЗІЯ

професора закладу вищої освіти кафедри фармакогнозії Національного фармацевтичного університету, доктора фармацевтичних наук, професора Криворучко Олени Вікторівни на дисертаційну роботу Іосипенко Олени Олександрівни «Фармакогностичне вивчення кабачків (*Cucurbita pepo* subsp. *pepo* L.)», подану до спеціалізованої вченої ради ДФ 64.605.054 Національного фармацевтичного університету МОЗ України, утворена наказом Національного фармацевтичного університету № 17-Адм. від 31.03.2023 р. для розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація»

Актуальність теми дисертаційної роботи

Резистентність до антимікробних препаратів поширюється в усьому світі, що значно ускладнює лікування інфекційних захворювань. Лікарські рослини є одним із альтернативних джерел створення антимікробних засобів. Тому пошук нових видів рослинної сировини з вираженою антимікробною дією дозволить розширити арсенал існуючих антибактеріальних засобів.

Останнім часом в якості джерел рослинної сировини використовують харчові культивовані рослини із забезпеченою сировинною базою. На особливу увагу заслуговують представники родини гарбузові, до яких належать і кабачки. Кабачки завдяки наявності в них комплексу біологічно активних речовин використовують у дієтичному і профілактичному харчуванні людей із захворюваннями серцево-судинної системи та шлунково-кишкової тракту, а також в дитячому харчуванні. Вони мають антисклеротичну, сечогінну, загальнозміцнюючу, антибактеріальну та інші види активностей.

Однак, кабачки належать до неофіційних рослин, на фармацевтичному ринку немає жодного вітчизняного чи іноземного лікарського засобу на основі сировини цієї рослини. Тому актуальним є

проведення фармакогностичного вивчення листя кабачків і розробка лікарських засобів на їх основі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами

Дисертаційна робота виконана відповідно плану проблемної комісії «Фармація» МОЗ та НАМН України і є фрагментом комплексної науково – дослідної роботи Національного фармацевтичного університету «Фармакогностичне дослідження лікарської рослинної сировини та розробка фітотерапевтичних засобів на її основі» (номер державної реєстрації 0114U000946).

Наукова новизна отриманих результатів

Дисертантом уперше проведено комплексне порівняльне фармакогностичне вивчення листя кабачків трьох сортів: біло-, жовто- та зеленоплідних, а саме вуглеводів, органічних, жирних та гідроксикоричних кислот, флавоноїдів, танінів, кумаринів, амінокислот, хлорофілів та каротиноїдів, а також мінеральних сполук.

У досліджуваній сировині ідентифіковано не менше 78 біологічно активних речовин, серед яких 9 моносахаридів, 5 органічних кислот, 18 амінокислот, 1 фенілкарбонова, 1 гідроксикарбонова, 4 гідроксикоричні кислоти, 1 кумарин, 5 флавоноїдів, 14 жирних кислот, 1 тритерпеноїд та 19 мінеральних сполук.

Дисертантом уперше досліджено динаміку накопичення гідроксикоричних кислот та флавоноїдів залежно від фази вегетації рослини. Встановлені оптимальні терміни заготівлі сировини.

Вперше проведене макро- та мікроскопічне вивчення листя кабачків досліджуваних сортів, встановленні основні діагностичні ознаки сировини. Визначено показники якості сировини згідно з вимогами ДФУ.

Розроблено технологію одержання густого екстракту з листя кабачків. Проведено вивчення його гострої токсичності та визначення антимікробної активності.

Наукова новизна проведених досліджень підтверджена патентом України на корисну модель № 1499383 «Спосіб одержання засобу з антимікробною активністю з листя кабачків».

Практичне значення отриманих результатів

В результаті проведених фармакогностичних досліджень розроблено проєкти МКЯ: «Кабачків листя» та «Кабачків листя екстракт густий».

На основі проведеного вивчення досліджуваної сировини видано інформаційний лист про нововведення у сфері охорони здоров'я № 39-2021 «Макро- та мікроскопічні ознаки листя кабачка (*Cucurbita pepo* spp. *pepo* L.) родини гарбузові (*Cucurbitaceae*)».

Результати досліджень впроваджено у науково-дослідну роботу профільних кафедр закладів вищої освіти України.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дослідження виконані на сучасному науковому рівні. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації базуються на експериментальному матеріалі та логічно витікають із одержаних результатів. Загальні висновки до дисертації викладені чітко, стисло і повністю відображають результати проведеної роботи, а їх достовірність не викликає сумніву. Матеріал, наведений у дисертаційній роботі Іосипенко О. О., є перспективним для впровадження у практичну фармацію.

Повнота викладення матеріалів дослідження в опублікованих роботах

За матеріалами дисертації опубліковано 31 наукову роботу, з них 3 статті у фахових наукових виданнях, рекомендованих МОН України та 1 стаття у фаховому виданні, що реферується у міжнародній наукометричній базі Scopus, 1 патент України на корисну модель, 1 інформаційний лист і 25 тез доповідей.

Основні положення дисертаційної роботи викладено та обговорено на 26 науково-практичних конференціях різного рівня.

Зауваження і пропозиції щодо змісту і оформлення дисертації

Дисертаційна робота оформлена відповідно до чинних вимог, містить всі необхідні ознаки актуальності, наукової і практичної значимості отриманих результатів. Результати роботи вірогідні, висновки, зроблені на їх основі, не викликають заперечень.

При загальній позитивній оцінці дисертаційної роботи варто висловити деякі зауваження та пропозиції:

1. Вважаю, що у розділі 2 не обов'язково було детально описувати визначення технологічних параметрів сировини та методики фармакологічних досліджень, а дати лише посилання на літературні джерела.

2. Для полегшення сприйняття інформації про спільні та відмінні макро- і мікроскопічні діагностичні ознаки сортів досліджуваної сировини її краще було би надати у вигляді порівняльної таблиці.

3. В проєкті МКЯ «Кабачків листя» доцільним було би скоротити ідентифікацію В.

4. У роботі зустрічаються технічні помилки.

Представлена робота справила дуже добре враження, вона написана грамотно і є актуальною. Наведені зауваження і пропозиції не впливають на загальну високу оцінку роботи і мають рекомендаційний характер.

У порядку проведення наукової дискусії вважаю доцільним, щоб дисертантка відповіла на такі питання:

1. Скільки приблизно сортів кабачків існує в Україні. Чому Ви обрали для дослідження саме ці сорти кабачків?

2. Оскільки кабачки є сільськогосподарською культурою, то виникає питання щодо вмісту пестицидів у сировині. Чи проводили Ви такі дослідження?

Висновок

З усього вищенаведеного можна зробити висновок про те, що дисертаційна робота Іосипенко Олени Олександрівни на тему «Фармакогностичне вивчення кабачків (*Cucurbita pepo* subsp. *pepo* L.)»

(науковий керівник — доктор фармацевтичних наук, професор Кисличенко В. С.) є закінченою науковою роботою, в якій досягнута основна мета та вирішені завдання дослідження; відсутні порушення академічної доброчесності, і яка повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12 січня 2022 року № 44, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація».

Рецензент:

професор закладу вищої освіти кафедри фармакогнозії

Національного фармацевтичного університету,

доктор фармацевтичних наук, професор

 Олена КРИВОРУЧКО

Підпис проф. Олени КРИВОРУЧКО засвідчую:

провідний фахівець з питань

кадрової роботи Національного

фармацевтичного університету

Віра ДВЕРНИЦЬКА